

Heinäveden kunnan lausunto:

Palveluverkon skenaariot

Skenaario 1: Vahvat laajan palvelun sote-asetat

Skenaario tuottaa liian harvan laajan palvelun soteasemaverkon. Heinäveden näkökulmasta lähin laajan palvelun soteasema olisi Outokummussa, johon on noin tunnin etäisyys Heinäveden kirkonkylältä. Lähipalvelupiste Heinävedellä ei tosiasiallisesti turvaa palvelujen saavutettavuutta.

Skenaario 2: Monipuoliset palvelut koko maakuntaan

Mallissa laajan palvelun soteasema Liperissä on Heinäveden näkökulmasta saavutettavampi kuin skenaariossa 1. Skenaariossa on kuitenkin asema myös Outokummussa, joka voi olla saavutettavampi osalle Heinäveden asukkaista.

Skenaariossa todetaan, että soteaseman palveluvalikoima ja kiinteistö voi erota nykyisestä. Heinäveden kunta esittää huolensa, että palveluiden tulisi olla tosiasiallisesti saavutettavia, ettei terveyserot lähde edelleen kasvamaan. Hyvin toimivilla peruspalveluilla voidaan ennaltaehkäistä kalliiden erityispalveluiden tarvetta.

Skenaario 3: Laaja lähitoimipaikkojen verkosto

Heinäveden näkökulmasta skenaario ei eroa skenaariosta 2.

Yleisesti skenaarioista:

Etäisyyden vuoksi Heinävedellä on oltava aina lähipalvelupiste. Heinävedellä on kuitenkin huoli siitä, että soteaseman palvelutaso (skenaario 1 ja 2) tai lähipalvelupisteen (skenaario 3) on matala. Erityisesti Heinäveden kunnan näkökulmasta skenaariossa 1 laajan palvelun sote-asetamaverkosto on liian harva ja Heinäveden näkökulmasta laajan palvelun asema tulisi olla myös Liperissä kuten on skenaariossa 2 ja 3.

Julkinen liikenne Heinävedeltä laajan palvelun soteasemille on erittäin harvaa. Outokumpuun ei ole lainkaan julkista liikennettä Heinävedeltä. Liperin yhteydet ovat myös harvat. Saavutettavuus julkisella liikenteellä ei ole toteutettavissa.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2038

Tavoite, että asiakkaan palvelutarve selviää ensimmäisellä yhteydenotolla, jonka jälkeen asiakas ohjataan hänen tarpeisiinsa vastaavaan palveluun yhden luukun periaatteella. On tärkeä ja palvelulupaus vahva.

Palveluverkkostrategiassa todetaan, että on olemassa erilaisia tapoja tuottaa sama palvelu. Monikanavainen palveluverkko koostuu sähköisistä palveluista, kotiin annettavista palveluista, liikkuvista palveluista, sosiaali- ja terveysasemilla annettavista palveluista sekä keskitetysti hyvinvointihyvinvointialueella tai Itä-Suomen yhteistoiminta-alueella annettavista palveluista.

Palvelut eivät ole samanlaiset kaikkialla, mutta niillä alueilla, joissa väestön palvelutarve on samanlainen, palvelut ovat samanlaiset ja niitä tehdään samanlaisella konseptilla.

Palveluverkkosuunnitelmassa määritetään kriteerit, joiden perusteella alueen palvelut määräytyvät ja myös muuttuvat, kun väestön palvelutarve muuttuu.

Heinäveden kunnan näkökulmasta on huoli siitä, että palvelut keskittyvät hyvinvointialueella koska väestön palvelutarve näyttää käyntien tai mittareiden osalta pienemmältä, koska palvelut eivät ole todellisuudessa saavutettavia pitkien etäisyyksien myötä tai palvelua ei pystytä toteuttamaan.

Heinäveden kunnan asukkaiden palvelutarve on sotepalveluissa suurta eikä ole tulevaisuudessakaan vähenemässä. Kunnan väestö on ikääntynyttä ja kuntalaiset sairastavat keskimääräistä enemmän. Lähellä olevien palvelujen tarve on suuri ja siksi niiden saatavuus ja saavutettavuus on turvattava.

Liikkuvien palveluja ovat esim. tietyinä päivinä palvelupisteeseen (= omaan tai kumppanin tilaan, esimerkiksi kouluun, päiväkotiin, kaupungintalolle tai kylätaloon) tuotavat palvelut, monipalveluauto, rokotustapahtumat kumppanien tiloissa, koululle jalkautuva suun terveydenhuollon yksikkö tai päiväkotiin jalkautuva neuvolapalvelu. Heinäveden kunta näkee hyvänä liikkuvien palveluiden kehittymisen niin, että palvelu tulee asiakkaan luo.

Palvelustrategian tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit taulukossa ei ole valmisteltu vielä yhtään mittareita vaan mittarit valmistellaan päätöksentekovaiheeseen, joten kaikkien tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointiin liittyviin mittareihin ei voi ottaa kantaa. Mittariston pitäisi kertoa kuitenkin mahdollisimman tarkasti, mihin toimenpiteillä tähdätään ja kuinka hyvin tehdyillä toimenpiteillä on osuttu.

Palvelustrategia ja palveluverkkosuunnitelma linjaavat tulevaisuuden investointitarpeita, joiden toteuttamiseksi tarvitaan lainanottovaltuus. Sen saaminen edellyttää tasapainossa olevaa taloutta sekä riittävää vuosikatetta. Investointitarpeita on priorisoitava, jotta lainanottovaltuus riittää kriittisiin investointeihin.

Aluevaltuusto on osoittanut palvelustrategialle ja palveluverkolle myös nopeita säästötavoitteita talousarviossa 2023, jonka mukaan vähintään 1,25 milj. euron säästöt kohdennetaan palveluverkkoon sen jälkeen, kun palvelustrategia ja palveluverkkosuunnitelma on valmisteltu ja hyväksytty aluevaltuustossa.

Heinäveden kunta on huolissaan palveluverkkoon kohdistuvista säästöistä. Säästöjä haetaan digitalisaation kehittämällä, mutta toiminnan kehittäminen vie aikaa. Asumispalveluissa tavoitteena on myös keventää ja monipuolistaa palvelurakennetta. Muutoksella pyritään varmistamaan henkilöstön riittävyttä ja siten turvaamaan peruspalveluja sekä hillitsemään kustannusten kasvua palvelutarpeen kasvaessa. Palvelurakennetta monipuolistamalla halutaan varmistaa asukkaan palvelutarvetta vastaavat oikea aikaiset palvelut. Asumispalvelujen tavoitteet edellyttävät myös vaikuttavia toimia kotona asumisen tukemiseksi ja iäkkäiden hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi. Heinäveden kunta on huolissaan, että kotona asumisen palveluissa ikäihmiset voivat olla liian pitkään ja huonokuntoisina kotona hoidettavina.

Palvelujen tuottamisen määritelmät ja kriteerit (liite)

Palvelujen tuottamisen määritelmät ja kriteereissä on Heinävedelle merkityksellistä se, että terveysasemat ja vastaanotto toiminta (hoitajan ja lääkärin vastaanotto) tulee olla lähipalvelu ja sote-aseman koko tulisi olla henkilöstömitoitukseltaan riittävällä tasolla. Heinäveden näkökulmasta huolta herättää se, että koska esityksessä suurempi laajan palvelun sote-asema tarjoaa

lääkäripalveluja lähistön pienemmille sote-asetuille voi pienemmällä asemalla palvelut jäädä saamatta henkilöstöpulan myötä.

Sote-asetuille jalkautuvaa palvelua tulisi olla asiakastarvetta vastaavasti. Nyt esitetyssä mallissa valtaosa palveluista tuotetaan laajan palvelun asemilla. esim. fysioterapia (terveyden edistäminen, lääkinnällinen kuntoutus, tules, apuvälinetyö) tuotetaan muilla kuin laajan palvelun asemilla aseman muiden palveluiden mukaisesti. Määritelmä jättää hyvin avoimeksi sen, että onko Heinävedellä ko. palveluita vai ei.

Liikkuvien palveluiden kehittämisessä kunta näkee hyvänä, että esim. hammashoitajan vastaanottokäynti voidaan tarjota lähipalveluna liikkuvan yksikön avulla sovitussa tilassa tai jopa digitaalisena palveluna pienille lapsille.

Sosiaaliohjaus ja sosiaalityö tulisi olla asiakasta lähellä. Kouluterveydenhuolto tulee olla lähipalvelu tai liikkuva palvelu Heinävedellä, vaikka oppilasmäärä pienenee. Lasten fysio- ja toimintaterapian on tärkeää olla jalkautuvaa palvelua ja ovat tärkeä osa (varhaiskasvatus-, koulu- ja neuvolakonsultaatiot) Lasta odottavien perheiden palvelut sekä lapsiperheiden neuvolapalvelut, joilla on alle kouluikäisiä lapsia jo nyt toiminut osin Heinävedellä kouluterveydenhuollon yhteydessä.

Lastensuojelu on sijoitettu alueelliseen laajan palvelun sote-asetuille, josta liikutaan asiakkaan tarpeen mukaan koko maakunnan alueelle. Heinäveden kunnan näkökulmasta on tärkeää, että palvelu liikkuu asiakastarpeen mukaan paikkakunnalle, ettei palvelu jää toteuttamatta.

Heinävedelle on tärkeää, että ikääntyneiden asumisyksiköt Ikääntyneiden kotihoito ja kotisairaanhoido tuotetaan lähipalveluina. Kriteereissä todetaan, että yksiköiden sijoittelussa tulee huomioida väestömäärä ja saavutettavuus sekä lääkäripalvelujen alueellinen tarjonta. Huoli lääkäreiden saatavuudesta vaikuttaa myös tämän palvelun tuottamiseen.

Näytteenotto on määritelty lähipalveluksi, jota täydennetään liikkuvien palveluin harvaan asutuilla alueilla. Kriteereinä palveluiden tuottamiselle on väestömäärä, asiakasmäärä, näytteitä/ vuodessa ja kustannukset / otettu näyte. Hyvinvointialueelle kannattavuuden kannalta ratkaisevaa on tilojen kustannukset, sekä palveluntarve. Toimipisteet ovat kustannustason ja asiakasmäärien vuoksi hyvin erilaisia. Heinävedellä on huoli, että palveluiden tuottaminen edellyttää tiettyjä asiakasmääriä, mutta supistetut palvelut eivät tuota riittäviä käyntimääriä.